



Uitgemoederd

Doorgesneden familiebanden in de GGZ

Wat als jouw kinderen het contact met je verbreken, vinden dat ze beter af zijn zonder jou in hun leven? Heeft jouw leven dan nog glans? Het overkwam Geertje Paaij. Zij praat met andere moeders over hoe zij leven met hun stille verdriet.

tekst Geertje Paaij | yn@ypsilon.org Illustratie Loek Weijs

47% van de Nederlandse bevolking heeft geen contact meer met familieleden

want die hebben veel last gehad van mijn hysterische buien.'

Niet gezellig

De dag die alles veranderde, is in Anneke's geheugen gegrift. Tina beschuldigde Anneke's man van seksueel misbruik van zijn kleinzootje. Anneke twijfelde geen seconde aan haar man, maar drong erop aan bij haar dochter om aangifte te doen bij de politie om deze valse beschuldiging de wereld uit te helpen.

'Tina zei dat ze niets kon bewijzen, maar zeker wist dat er iets gebeurd was. Ze wilde een half jaar geen contact. Ik vond dat heel zwaar, maar vanuit het niets kregen we na een paar maanden een uitnodiging voor haar verjaardag. Wij zijn gegaan en hebben gedaan alsof er niets aan de hand was. Twee dagen later stuurde Tina een mail: 'Wij vonden het niet gezellig en hebben besloten dat we in dit leven niets meer met jullie te maken willen hebben.'

Nu zijn we drie jaar verder en knok ik iedere dag om geestelijk sterk te blijven. Mijn lichaam is net een tijdbom met al het verdriet dat ik meesleep.'

Haar stem schiet een octaaf omhoog: 'Laatst vroeg iemand hoe het met Tina ging. Toen kwam er een gekerm uit mijn

lijf waarvan ik niet wist dat ik dat in me droeg. Ik begon me toch te huilen... Mijn man heeft me aangeraden er niet omheen te draaien en nuchter te vertellen dat Tina het contact heeft verbroken en ik niet weet hoe het met haar gaat. Ik heb gemerkt dat dat werkt. Ik houd het kort. Daarmee voorkom ik ook dat ik weer tijd spendeer aan mijn dochter. Ik wil die aan mijzelf besteden: schilderen, samen met mijn man musea bezoeken, van de natuur genieten.'

Anneke beschilderde twee kistjes en doet daar met verjaardagen telkens een cadeau-tje in voor haar kleinkinderen. 'Ik maakte zonnekindpoppen en fotoalbums met foto's waar ik samen met de kleintjes op sta. Als herinnering voor later. Het blijft moeilijk, maar ik doe vaker dingen die goed zijn voor mijzelf en mijn man. Het contact met mijn therapeute bouw ik af. Ik voel mij inmiddels wat sterker.'

Lucy begint eerdaags met groepstherapie bij een algemeen ziekenhuis. 'Ik wil leren mij harder op te stellen en zou graag ruggensteun te krijgen. Ik hoop meer zicht te krijgen op mijn eigen rol bij het omgaan met problemen.'

Zij heeft haar zoon Rick al een paar maanden niet gezien.' Heb ik er wel goed aan

Psychiater **Alan Ralston** streeft naar een situatie waarin patiënt en familie weer met elkaar in gesprek gaan. 'Doorgaans ben ik er ook voor de familie. Als er tegengestelde belangen zijn, dan staan die van de patiënt voorop. Het wordt ingewikkeld als die zijn familie niet bij de behandeling wil betrekken en die wens voortvloeit uit een op dat moment aanwezige psychiatrische aandoening. Juist dan moet je uitblinken in communicatieve vaardigheden om twee totaal verschillende wereldbeelden te overbruggen. Dat vereist, naast een goed ontwikkeld moreel besef, durf en verantwoordelijkheidsbesef. Vaak is er wel één gemeenschappelijk doel: dat de patiënt de psychiatrische instelling weer verlaat.'

Mijn teruggekeerde borstkanker vind ik lang zo erg niet als het gemis van mijn dochter,' zegt Anneke. Haar dochter sneed drie jaar geleden alle familiebanden door en verhuisde met haar gezin naar een andere stad. 'De pijn zit diep in mijn ziel, is altijd op de achtergrond aanwezig. Ik pink vaak een traantje weg als ik aan mijn twee kleinkinderen denk. Mensen proberen me te troosten door te zeggen dat Tina psychisch ziek is, maar dat krijg ik niet over mijn lippen.'

Rituelen helpen Anneke. 's Avonds bid ik tot mijn engel en 's morgens steek ik een kaarsje aan bij de foto van mijn dochter en kleinkinderen. Vlak ernaast staat een mariabeeld. Ik vraag mijn overleden moeder te zorgen dat Tina op het goede pad blijft.'

Bijzonder

Haar dochter sprak vaak met Anneke over het zielenbestaan en wat er belangrijk was in het leven: 'Er was geen touw aan vast te knopen. Tina volgde trainingen om oude patronen te breken en herboren terug te keren op de wereld. Ook ik volgde die in de hoop dat ik haar dan misschien beter zou begrijpen. Maar dat gebeurde niet. Ik dacht: mijn dochter is gewoon een beetje bijzonder.'

Tina trouwde, kreeg twee kinderen en kwam vlakbij Anneke te wonen. 'Tina had vaak last van woedeaanvallen en praatte daar ook over. Dan zei ze: 'Ik heb de burens maar een bos bloemen gegeven,

→ VERVOLG

gedaan om de politie en de crisisdienst van de GGZ te bellen? Er zijn momenten dat ik me schuldig voel. Maar dan denk ik weer: Het was toch ook niet goed dat hij zichzelf zo vreselijk sloeg? Rick zegt dat ik hem daartoe dreef.'

Sonja heeft, naast haar geloof, baat bij 'pammetjes': rustgevend middelen zoals bromazepam. 'Die vlakken mijn emoties af. Ik slik ze al jaren, al is de dosering lager dan in het begin. Moeders zijn altijd de klos. Daar schoppen kinderen zoals de onze tegenaan.'

Sonja's zoon Fred lijdt aan schizofrenie. 'Ik heb regelmatig contact met een andere moeder die ik via Ypsilon heb ontmoet. Dat helpt ook.' Sonja zag haar zoon voor het laatst in 2007. 'Op zijn website plaats-

Dit is mijn zoon niet, het is zijn ziekte

te hij een foto van een steekwapen. Hij zette erbij dat hij naar zijn ouders zou gaan om ze aan het mes te rijgen. Wij hebben aangifte bij de politie gedaan. Fred werd opgenomen. Wij waren dolblij dat er eindelijk hulp voor hem kwam. Zijn medicijnen slikte hij allang niet meer. Razend was hij op ons. Hij verweet ons dat hij zijn baan was kwijtgeraakt, eiste schadevergoeding voor gederfde inkomsten en was boos dat hij weer met de GGZ te maken kreeg.'

Veiligheid

Lucy's zoon Rick ging, nadat zijn inwonende vriendin vertrok, door het lint, bewerkte zijn gezicht met zijn vuisten en werd opgenomen in een psychiatrische inrichting.

Lucy: 'Ik ben soms bang voor mijn eigen veiligheid. Hij heeft me uitgescholden voor monster, de slechtste moeder die er is. Ik ben er behoorlijk kapot van. Tegelijkertijd vind ik het vreselijk dat hij niet wil dat ik hem bezoek.'

Sonja heeft er vrede mee dat ze haar zoon niet meer ziet. 'Fred zit onder de vleugels van de GGZ. Dat geeft mij rust. Ik word doodsbenuwd bij de gedachte dat hij daar wegloupt. Vanwege zijn wanen zijn ze bezig met een beschermde woonvorm.' De behandelaar van Lucy's zoon bevestigde na lang aandringen dat er een behandelplan is, zonder er verder iets over los te laten.

Lucy: 'Ik wil weten hoe ik met mijn zoon moet omgaan. Ik heb hem vaak zijn zin gegeven omdat hij zichzelf anders tot bloedens toe slaat. Wat ik voor Rick allemaal heb gedaan dringt niet tot hem door. Laat staan dat hij beseft wat het emotioneel met mij doet.' Sonja houdt zich voor dat Freds gedrag voortvloeit uit zijn stoornis. 'Dit is Fred niet. Wat hij doet, bezorgt mij geen pijn. Het geeft alleen aan hoe ziek hij is.'

Anneke stootte telkens haar neus als ze via hulpverleners contact zocht met haar dochter. 'Ik kreeg steeds te horen dat mijn dochter niet wilde meewerken. Mijn huisarts zei: 'Het spijt me verschrikkelijk. Ik heb zelden zo'n complexe situatie meegemaakt. Maar ik mag niets zeggen.' Sonja's man werd in 2009 ernstig ziek. 'Wij kregen toen iedere maand bezoek van een maatschappelijk werker van de GGZ. Hij onderhield contact met de sociaal-psychiatrisch verpleegkundige, die heel voorzichtig moest zijn met het doorspelen van informatie over onze zoon. Toch lukte dat. In grote lijnen wisten wij hoe het met Fred ging. Fred heeft zijn vader nooit willen bezoeken. Mijn man schermde zich ervoor af, uit zelfbehoud. Bij de begrafenis liet Fred verstek gaan.'

Sonja hoopt haar zoon ooit weer te zien. 'Ik sta er nu alleen voor en dat vind ik heel moeilijk. Kort geleden vroeg een

sociaal-psychiatrisch verpleegkundige hoe het nu met mij ging. Dat vond ik heel lief. Wij werden nooit geholpen. Nu boffen Fred én ik met deze hulpverlener.'

Marteling

Zelf zocht ik nooit hulp. Jarenlang redde ik wat er te redden viel. Maar iets in mij roerde zich: 'Martel jezelf niet met beelden van gelukkige kinderjaren. Brigit en Iris zijn allang volwassen. Jij kon niet bevroeden dat het beest schizofrenie Brigit in zijn klauwen zou krijgen en haar verwarde brein jou jaar in, jaar uit zou bestoken met bikkelharte verwensingen, jou regelmatig maandenlang uit haar leven bant. Dat Iris vaak de telefoon erop gooit, jou aanwijst als degene die de oorzaak is van haar persoonlijkheidsstoornis. Waar blijft jouw zelfrespect?'

In een la vond ik een tekening met hartjes van Brigit. In het dagboek dat Iris ooit voor me kocht, las ik haar krabbels: 'Liefste mama. Ik geef je dit omdat ik zo veel van je hou. Met mijn hele hart. Xxx' Mijn hart raakte bezaaid met hun liefdeszegeltjes. Maar stuk voor stuk lieten ze door de jaren heen los.

Voor mijn dochters besta ik al twee jaar niet meer. Een enkele keer appt Brigit me dat ze spijt heeft, maar een dag later ben ik weer dat mismaakte wijf die ze een snelle dood toewenst. Iris heeft me van WhatsApp gewist en maakt me voor egoïst uit omdat ik niet langer mijn portemonnee voor haar trek.

Ik blijf hopen dat ze zich ooit anders gaan gedragen. Dat Brigit de drugs afzweert en antipsychotica slikt. Dat Iris haar woede aanvallen onder controle krijgt. Pas dan wil ik zelf weer contact. Ondertussen ga ik voor mijn gezondheid door met mijn eigen leven. Ik heb mezelf lief én mijn man. ✨

Vanwege privacy-overwegingen zijn de namen van de geïnterviewde moeders en die van hun kinderen gefingeerd.

Geertje Paaij schreef over dit onderwerp het boek 'Het niemandsland van een moeder'. Informatie: www.geertjepaij.weebly.com

'Mijn ouders proberen mij langzaam te vergifigen, ik wil niet dat je contact met ze zoekt,' is een denkbeeldige uitspraak van een psychotische patiënt die psychiater **Anneke Kramer** aanhaalt.

'Dat is een symptoom van zijn ziekte. Ik acht zo'n patiënt wilsonbekwaam. Ik betrek zijn familie er wel bij. Als het weer beter gaat met hem, heeft de patiënt er begrip voor.'

Kramer legt in het behandelplan vast dat er contact wordt onderhouden met ouders, dat dat háár beslissing is en dat de patiënt het er niet mee eens is: 'Ouders zijn immers een belangrijke informatiebron.'

Ze verwijst naar de richtlijnen voor psychiaters voor het behandelen van psychotische mensen: 'Hierin staat klip en klaar dat familie onmisbaar is. Als je familie er toch niet bij betreft, schiet je als behandelaar tekort. Je kunt familie je telefoonnummer en e-mailadres geven zodat zij altijd contact kan opnemen. Ook kan je gesprekken organiseren over de behandeling en familie uitleggen wat ze kan doen én wanneer ze een stapje terug moet doen.'

De zelfredzaamheid van psychotische mensen wordt zeker door minister Schippers enorm overschat.

Kramer: 'Het komt voor dat familie hun zieke naaste eindelijk uit de penarie houdt door bijvoorbeeld zijn schulden te betalen of huisvesting te verlenen. Daarmee voorkom je gronden voor onvrijwillige opname. Dat lijkt heel zorgzaam, maar je onthoudt je kind de noodzakelijke behandeling. Daar komt nog bij dat het voor jezelf, als ouder, niet is vol te houden. De behandelaar moet familie goed begeleiden, want natuurlijk is zo'n beslissing om niets te doen hartverscheurend.'